

Sınıf Öğretmenlerinin Rekreasyon Faaliyetlerine İlişkin Görüşlerinin ve Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Sıklıklarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Classroom Teachers' Opinions on Recreation Activities and The Frequency of Participation in Recreation Activities

* Alim ŞAHİN¹, Abdurrahman KIRTEPE²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı Sınıf Öğretmeni, Diyarbakır, TÜRKİYE / asahindergipark@gmail.com / 0009-0006-5597-252X

² Firat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ, TÜRKİYE / akirtepe@firat.edu.tr / 0000-0003-3268-2192

* Corresponding author

Özet: Araştırmanın amacı, Diyarbakır ilinde görevli sınıf öğretmenlerinin bazı demografik bilgileri ile Rekreasyon Faaliyetlerine İlişkin Görüşlerinin ve Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Sıklıklarının değerlendirilmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Diyarbakır ili 2022-2023 eğitim yılında aktif görev yapan 349'u kadın, 156'sı erkek olmak üzere toplam 505 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışmada verileri elde etmek amacıyla ile kişisel bilgi formu, Rekreasyon Fayda Ölçeği, Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Sıklığı Ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin, rekreasyon aktivitelerine katılım sıklığının demografik değişkenler açısından karşılaştırılması için ve araştırma verilerinin gruplara göre değişimi bağımsız örneklem t testi ve ANOVA analizi ile yapılmıştır. Değişkenler arası ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Sonuç olarak; kadın öğretmenlerin rekreasyon etkinliklerine katılımının erkek öğretmenlerden daha fazla olduğu, evli öğretmenlerin rekreasyon etkinliklerine katılımının bekar öğretmenlere göre daha fazla olduğu, idari görev almanın rekreasyon etkinliklerine katılımı etkilemediği, düzenli fiziksel aktivite yapan öğretmenlerin rekreasyonel fayda algı düzeylerinin daha yüksek olduğu, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla psikolojik açıdan daha fazla rekreasyonel fayda sağladıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin rekreasyon etkinliklere katılım sıklığının ilginç bir şekilde gelir durumu düşük olan öğretmenlerde daha yüksek olduğu, rekreasyon etkinliklerine katılım düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin rekreasyon fayda düzeylerinin de yüksek olduğu, rekreasyonel etkinliklere katılımın, rekreasyonel fayda algısını olumlu anlamda etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Boş zaman, Serbest Zaman Aktiviteleri, Sınıf Öğretmeni, Sportif Rekreatif Aktivite.

Abstract: The purpose of the research is to evaluate some demographic information of classroom teachers working in Diyarbakır, their Opinions on Recreational Activities and the Frequency of Participation in Recreational Activities. The relational screening model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The sample of the research consisted of a total of 505 classroom teachers, 349 of whom were female and 156 of whom were male, working actively in the 2022-2023 academic year in Diyarbakır. Personal information form, Recreation Benefit Scale, and Recreational Activities Participation Frequency Scale were used to obtain data in the study. In order to compare the participants' opinions about recreational activities, the frequency of participation in recreational activities in terms of demographic variables, and the change of research data according to groups, independent samples t test and ANOVA analysis were used. The relationship between variables was examined with Pearson correlation analysis. In conclusion; Female teachers' participation in recreational activities is higher than male teachers, married teachers' participation in recreational activities is higher than single teachers, taking administrative duties does not affect participation in recreational activities, teachers who engage in regular physical activity have higher recreational benefit perception levels, female teachers' psychological benefits are higher than male teachers. It has been determined that they provide more recreational benefits. Interestingly, it has been observed that the frequency of teachers' participation in recreational activities is higher for teachers with low income levels, that the recreational benefit levels of teachers with high levels of participation in recreational activities are also high, and that participation in recreational activities positively affects the perception of recreational benefits.

Keywords: Recreation, Leisure Time, Leisure Time Activities, Classroom Teacher, Sport Recreational Activity.

Received: 15.05.2024 / Accepted: 03.10.2024 / Published: 30.10.2024

<https://doi.org/10.22282/tojras.1484347>

Citation: Şahin, A., & Kırtepe, A. (2024). Sınıf Öğretmenlerinin Rekreasyon Faaliyetlerine İlişkin Görüşlerinin ve Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Sıklıklarının Değerlendirilmesi, The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS), 13 (4), 372-380.

GİRİŞ

Rekreasyon kavramının kökeni “recreatio” sözcüğünün temelinden çıkmıştır ve bu kavram, Latince de iyileştirmek, yenilenmek, yaratmak anlamlarına gelmektedir. Boş zamanı verimli kullanırken gerçekleştirilen yararlı etkinlikler olarak tanımlanabilir (1).

Herhangi bir şeyin somut olsun veya olmasın eksik olma hissi ve bunu tamamlama güdüsüne ihtiyaç denir. İnsanın davranış yönelimine doyuma ulaşmamış ihtiyaçlar etkili olmaktadır. Bireyin refah seviyesi ve maddi durumu ne şekilde olursa olsun, ihtiyaçlar sınırsız ve tamamlanması mümkün olmamaktadır. Bu sebeple, daima isteyen ve bunu tamamlama yolunda savaş veren bir yapıya sahiptir (2).

Kişinin çok yönlü olarak gelişmesini sağlayan rekreasyon en başta fiziksel ve psikolojik yarar sağlar. Burada yarar durumu rekreasyona gereksinim duyulmasının alt yapısını sağlamaktadır. Rekreasyona duyulan gereksinim, rekreasyon aktivitelerinin bireysel ve sosyal olarak sağladığı faydalardan dolayı ön plana çıkmaya başlamıştır (3).

Kişisel bakım ve sağlık gelişimi, ruh sağlığının iyileşmesi, kişilerin sosyal becerilerinin artması, farklı açılardan bakabilme becerisi, kabiliyetlerin ilerletilmesi gibi faydalar rekreasyon aktivitelerinin bireysel getirilerini oluşturmaktadır. Toplumsal gereksinimler, el birliği ve sorunlara çözücü yaklaşım, inovatif ve çoğulcu bir toplum

yapısının oluşması rekreasyonun sosyal açıdan getirisi olup bir kez daha önemine vurgu yapmıştır (4).

Üst düzey çalışma temposu, stres ve bunalma, şehir hayatının monotonluğu bireyler üzerinde yoğun bir baskı hissettirir. Bu durum çeşitli problemleri beraberinde getirir. İşte tam burada rekreatif etkinlikler devreye girer. Bu sebepten rekreasyon olmazsa olmaz bir ihtiyaçtır. Doyum noktasına ulaşılmadığında ise vahim sonuçlar ortaya çıkabilir. Grup biçiminde etkinliklerde bulunulması rekreasyonun en verimli yönü olup sosyalleşme sağlar ve yeni insanlarla bir araya gelinmiş olur. Burada ki kaynaşma, grup bilincini artırır ve takım ruhu oluşturur. Karşılık beklemeden gönüllü olup bir etkinliğe katılmak veya eğlence topluluğunda takım arkadaşları diyalog kurar ve takım ruhu oluşturur (2).

Rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen çeşitli unsurlar vardır. Bunlar: Zaman, refah seviyesi, cinsiyet ve sosyal sınırlama, eğitim seviyesi gibi unsurlardan oluşmaktadır. Zaman Unsuru, zaman tanımının içeriğinde bütün yapılan faaliyetler yer almaktadır. Bireyler aktivitelerini gerçekleştirebilmesi için ön şart zaman kavramının olmasıdır. Yapılması ön görülen faaliyetlerin sorunsuz bir biçimde tamamlanabilmesi için, geri dönülemeyen zaman teriminin önemi tüm milletler nezdinde kabul görüp değer

verilmiştir. Yönetimde olanların planlı ve programlı yönetebilmesi, zamanı etkin kullanma yeteneği ile birbirinden ayrılmaktadır (5).

Refah Seviyesi Unsuru, İnsanlar kazançlarının getirisi olarak birikintilerini, hayatını sürdürebilmek ve temel ihtiyaçlarını elde etmek için harcarlar. Temel ihtiyaçlar dışında ki harcanan birikintiden geriye kalan miktar bireylerin hangi rekreatif etkinliğe harcayacağını ortaya koyar (6).

Cinsiyet ve Sosyal Sınırlama Unsuru, rekreasyon faaliyetleri tercihlerinde bireylerin cinsiyet dağılımı da etkileyici olmaktadır. Rekreasyon aktivitelerine katılım gösterme açısından kadınlar daha az boş zamana sahiptirler. İş kollarında geçimini sağlamak için çalışan erkek ve kadınlar, boş zaman anlamında önemli farklılıklara sahiptirler. Günümüzde iş hayatında önemli bir yere sahip olan kadınlar, iş dışı vakitlerinde ailevi sorumlulukları ev işleri, çocuk yetiştirme vb. gibi sebepler sonucu boş zamanları sınırlı olup rekreasyon faaliyetlerine daha az vakit ayırmaktadır. Bununla beraber refah seviyesi düşük olan ülkelerde, bireylerin dini inançları kişiler üzerinde bir baskı yolu olarak tercih edilebilmektedir. Bağınaz topluluklarda özellikle kadınların toplumda hak ve özgürlük alanları daraltılmakta olup ayrıca rekreasyon faaliyetlerine dahil olmasını da negatif yönde etkilemektedirler (7).

Eğitim Seviyesi Unsuru, bireylerin eğitim maksatlı kendilerini geliştirmesi ve rekreasyon aktivitelerine dahil olması arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Rekreasyon etkinlikleri, öğrenim durumu üst seviye de bulunan kişilerin çalışma hayatını olumlu etkilerken, kişilere ekonomik yönden daha fazla kazanç sağlar (8).

Tüm bu kuramsal bilgiler çerçevesinde araştırmanın amacı, Diyarbakır ilinde görevli sınıf öğretmenlerinin bazı demografik bilgileri ile Rekreasyon Faaliyetlerine İlişkin Görüşlerinin ve Rekreasyon Aktivitelerine Katılım

Sıklıklarının değerlendirilmesidir. Çalışmanın; öğretmenlerin en çok vakit geçirdiği alanlar olan okullarda, boş zamanlarının daha verimli geçirilebilmesine ve çalışma ortamlarının daha elverişli hale getirilmesine katkıda bulunacağı umulmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Araştırmada nicel inceleme şekillerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte yahut halen mevcut bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan inceleme yaklaşımlarıdır (9).

Araştırmanın Amacı: Araştırmanın amacı, Diyarbakır ilinde görevli sınıf öğretmenlerinin bazı demografik bilgileri ile Rekreasyon Faaliyetlerine İlişkin Görüşlerinin ve Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Sıklıklarının değerlendirilmesidir. Çalışmanın; öğretmenlerin en çok vakit geçirdiği alanlar olan okullarda, boş zamanlarının daha verimli geçirilebilmesine ve çalışma ortamlarının daha elverişli hale getirilmesine katkıda bulunacağı umulmaktadır.

Araştırma Grubu: Araştırmanın evrenini Diyarbakır ili 2022-2023 eğitim öğretim yılında görev yapan Sınıf Öğretmenleri (6250) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini de Diyarbakır İli 2022-2023 eğitim öğretim yılında görev yapan sınıf öğretmenlerinden ($n = (n = (N \cdot t \cdot s \cdot d, \alpha \cdot 2 \cdot p \cdot q) / ((\alpha \cdot 2 \cdot (N - 1) + (t \cdot s \cdot d, \alpha \cdot 2 \cdot p \cdot q)))$) ($d=0,05, \alpha=0,05, p=0,5$)” araştırmaya gönüllülük ilkesiyle katılan, yüksek güç için yeterli denek sayısı 362 olduğu tespit edilmiştir. Ancak örneklem grubunu güçlendirmek amacıyla Diyarbakır İli 2022-2023 eğitim öğretim yılında aktif görev yapan Sınıf Öğretmenlerinden 505 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin 349 kadın, 156 erkek öğretmenden oluşmaktadır.

Tablo 1. Demografik veriler

Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	349	69.1
	Erkek	156	30.9
Yaş	22-24	245	48.5
	25-30	149	29.5
	31>	111	22.0
Medeni Durumu	Evli	151	29.9
	Bekâr	354	70.1
İdari Görevi	Evet	101	20.0
	Hayır	404	80.0
Düzenli Aktivite	Evet	272	53.9
	Hayır	233	46.1
	Toplam	505	100

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde 349 (%69.1) kadın, 156 (%30.9) erkek öğretmenden oluşmuştur. Öğretmenlerin yaş grubuna göre dağılımı incelendiğinde 22-24 yaş arası 245 (%48.5), 25-30 yaş arası 149 (%29.5), 31 yaş ve üzeri 111 (%22.0)

öğretmen olduğu görülmüştür. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde 151 (%29.9) öğretmenin evli 354 (%70.1) öğretmenin bekâr olduğu görülmüştür. Ayrıca 404 (%80.0) öğretmenin idari görev almadığı, 272 (%53.9) öğretmenin düzenli aktivite yaptığı görülmüştür.

Rekreasyon Fayda Ölçeği: Araştırmada “Rekreasyon Fayda Ölçeği-RFÖ” kullanıldı. 2018 yılında Akgül, Karaküçük ve Ertüzün (10) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve Türkçeye uyarlanmıştır. 24 maddeden oluşan ölçek ile “1.Fiziksel Alt Boyut”, “2.psikolojik Alt Boyut”, “3.Sosyal Alt Boyut”, 3 Alt Boyut Belirlenmiştir. Ölçekte yer alan ifadeler “Hiçbir Zaman (1)”, “Nadiren (2)”, “Genellikle (3)”, “Sık Sık (4)” ve “Her Zaman (5)”, şeklinde 5’li likert tipli olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin geçerliliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanıldı. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü bir yapıyı desteklediği ve orijinal

formuyla tutarlı olduğu görülmüştür. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,83 olup, üç alt boyut iç tutarlılık katsayıları 0,80 ile 0,86 arasında değişmektedir.

Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Sıklığı Ölçeği: Anketimizin ikinci kısmında ise ilgili literatür incelenerek araştırmaya katılan öğretmenlerin rekreasyon etkinliklerine hangi sıklıkta katılım sağladıklarını tespit etmek üzere hazırlanmıştır. Bu liste 2018 yılında Güven ve Yavuz’un (11) çalışmasında kullanılmıştır. Listede yedi aktivite bulunmaktadır: doğa aktiviteleri, gönüllü aktiviteler, yerel çevre aktiviteleri, seyahat aktiviteleri, entelektüel aktiviteler, sanatsal ve kültürel aktiviteler ve diğer kişisel aktiviteler.

Tablo 2. İç tutarlılık ve normallik verileri

Ölçek Toplam ve Alt Boyutları	α	Skewness	Kurtosis
Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	0.99	-1.13	-0.24
Fiziksel Faydalar	0.99	-1.12	-0.28
Psikolojik Faydalar	0.99	-1.13	-0.24
Sosyal Faydalar	0.99	-1.09	-0.33
Rekreasyonel Etkinliklere Katılım Puan Ortalaması	0.96	-0.49	-0.82

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılımı için -1.96 ile $+1.96$ arasında olması yeterlidir. Cronbach alfa 0.70 ’in üzerinde olmasından kaynaklı verilerin yeterli güvenilirlikte bulunmuştur (9). Verilerin normal dağılım gösterdiği ve yeterli güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi: Araştırmada ilk olarak kayıp veriler incelenmiş, eksik veri bulunan formlar değerlendirmeye alınmamıştır. Tanımlayıcı bilgiler için yüzde ve frekans

analizi yapılmıştır. Verilerin güvenilirliği Cronbach alpha analizi ile yapılmıştır. Verilerin normal dağılımı skewness ve kurtosis analizi ile yapılmıştır. Araştırma verilerinin gruplara göre değişimi bağımsız örneklem t testi (cinsiyet, medeni durum, idari görev alma, düzenli aktivite yapma) ve anova (yaş, gelir) analizi ile yapılmıştır. Değişkenler (Rekreasyon Fayda Ölçeği, Rekreasyon Etkinliklere Katılım ölçeği) arası ilişki pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir.

BULGULAR

Tablo 3. Cinsiyete göre t testi tablosu

	Cinsiyet	N	Ort	Ss	t	df	p
Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	Kadın	349	11.89	4.22	1.93	503	0.05
	Erkek	156	11.09	4.41			
Fiziksel Faydalar	Kadın	349	3.97	1.42	1.96	503	0.05
	Erkek	156	3.70	1.49			
Psikolojik Faydalar	Kadın	349	3.97	1.40	2.12	503	0.03
	Erkek	156	3.68	1.47			
Sosyal Faydalar	Kadın	349	3.94	1.42	1.68	503	0.09
	Erkek	156	3.71	1.47			
Rekreasyon Etkinliklere Katılım	Kadın	349	3.62	1.35	30.8	503	0.00
	Erkek	156	3.24	1.10			

Cinsiyet göre t-testi incelendiğinde RFÖ’ nin aldıkları puanlardan Psikolojik Faydalar Alt Boyutu cinsiyete göre anlamlı şekilde değişirken diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Psikolojik Faydalar alt boyutu için kadınların puanı erkeklerden istatistiki olarak

anlamlı halde yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$). Öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre t-testi incelendiğinde Rekreasyon Etkinliklere Katılım puan ortalaması kadınlarda erkeklerden istatistiki olarak anlamlı halde yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$).

Tablo 4. Medeni duruma göre t testi tablosu

	Medeni Durum	N	Ort	Ss	t	df	p
Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	Evli	151	11.32	4.24	-1.09	503	0.27
	Bekâr	354	11.78	4.31			
Fiziksel Faydalar	Evli	151	3.77	1.43	-1.20	503	0.22
	Bekâr	354	3.94	1.45			
Psikolojik Faydalar	Evli	151	3.77	1.40	-1.12	503	0.26
	Bekâr	354	3.93	1.44			
Sosyal Faydalar	Evli	151	3.77	1.42	-0.94	503	0.34
	Bekâr	354	3.91	1.44			
Rekreasyon Etkinliklere Katılım	Evli	151	3.15	1.20	-4.12	503	0.00
	Bekâr	354	3.66	1.29			

T testi sonuçlarına bakıldığında; evli veya bekâr olmaları, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğretmenlerinin medeni duruma göre t-testi incelendiğinde

Rekreasyon Etkinliklere Katılım puan ortalaması evli öğretmenlerin bekardan istatistiki olarak anlamlı halde yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$).

Tablo 5. İdari görev olma durumuna göre t testi tablosu

	Görev	N	Ort	Ss	t	df	p
Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	Evet	101	12.17	3.42	1.36	503	0.17
	Hayır	404	11.51	4.47			
Fiziksel Faydalar	Evet	101	4.03	1.18	1.14	503	0.25
	Hayır	404	3.85	1.50			
Psikolojik Faydalar	Evet	101	4.06	1.13	1.39	503	0.16
	Hayır	404	3.84	1.49			
Sosyal Faydalar	Evet	101	4.06	1.15	1.53	503	0.12
	Hayır	404	3.82	1.50			
Rekreasyon Etkinliklere Katılım	Evet	101	3.44	1.00	-0.53	503	0.59
	Hayır	404	3.52	1.35			

T-testi incelendiğinde RFÖ' nin aldıkları toplam puan ve alt boyutlar açısından istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Öğretmenlerinin idari görev alma

değişkenine göre t-testi incelendiğinde Rekreasyon Etkinliklere Katılım puan ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 6. Düzenli aktivite yapma durumuna göre t testi tablosu

	Aktivite	N	Ort	Ss	t	df	p
Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	Evet	272	13.10	3.28	8.84	503	0.00
	Hayır	233	9.94	4.69			
Fiziksel Faydalar	Evet	272	4.36	1.11	8.44	503	0.00
	Hayır	233	3.33	1.59			
Psikolojik Faydalar	Evet	272	4.37	1.08	8.93	503	0.00
	Hayır	233	3.31	1.57			
Sosyal Faydalar	Evet	272	4.36	1.11	8.94	503	0.00
	Hayır	233	3.29	1.56			
Rekreasyon Etkinliklere Katılım	Evet	272	4.14	1.04	14.20	503	0.00
	Evet	272	13.10	3.28			

Sınıf Öğretmenlerinin düzenli aktivite yapma durumuna göre t-testi incelendiğinde RFÖ' nin aldıkları puanların toplam puan ve tüm alt boyutlar açısından düzenli aktivite yapan öğretmenlerin yapmayan öğretmenlerden istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek puan aldıkları görülmüştür

($p<0.05$). Öğretmenlerinin aktivite değişkenine göre t-testi incelendiğinde Rekreasyon Etkinliklere Katılım puan ortalaması düzenli aktivite yapanlarda istatistiki olarak anlamlı halde yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$).

Tablo 7. Yaş değişkenine göre ANOVA analizi bulguları

	Yaş	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	22-24	245	11.53	4.61			
	25-30	149	11.45	4.02	1.021	0.36	-
	31>	111	12.15	3.89			
Fiziksel Faydalar	22-24	245	3.83	1.54			
	25-30	149	3.83	1.37	1.271	0.28	-
	31>	111	4.08	1.29			
Psikolojik Faydalar	22-24	245	3.84	1.53			
	25-30	149	3.83	1.34	0.804	0.44	-
	31>	111	4.03	1.29			
Sosyal Faydalar	22-24	245	3.84	1.54			
	25-30	149	3.78	1.33	1.018	0.36	-
	31>	111	4.03	1.32			
Rekreasyon Etkinliklere Katılım	22-24	245	3.67	1.48			
	25-30	149	3.42	1.02	4.923	0.01	1>3
	31>	111	3.23	1.09			

Sınıf Öğretmenlerinin Rekreasyon Fayda Ölçeği toplam puanı ve alt boyutlar açısından incelendiğinde yaş ANOVA sonucuna göre gruplar arası anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklere Katılım puanları yaş değişkenine göre incelendiğinde ANOVA

analizi sonuçlarına göre 22-24 yaş arası grubun rekreasyon etkinliklere katılım puanları 31 yaş ve üzeri gruptan istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 8. Gelir değişkenine göre ANOVA analizi bulguları

	Gelir	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	3000-9000 TL	261	11.66	4.49			
	9000-11000 TL	145	11.39	4.09	0.511	0.60	
	11000 TL üzeri	99	11.96	4.05			
Fiziksel Faydalar	3000-9000 TL	261	3.88	1.50			
	9000-11000 TL	145	3.84	1.39	0.203	0.81	
	11000 TL üzeri	99	3.96	1.37			
Psikolojik Faydalar	3000-9000 TL	261	3.88	1.50			
	9000-11000 TL	145	3.81	1.36	0.448	0.63	
	11000 TL üzeri	99	3.98	1.34			
Sosyal Faydalar	3000-9000 TL	261	3.89	1.49			
	9000-11000 TL	145	3.73	1.37	1.077	0.34	
	11000 TL üzeri	99	4.00	1.37			
Rekreasyon Etkinliklere Katılım	3000-9000 TL	261	3.64	1.43			
	9000-11000 TL	145	3.32	1.10	3.337	0.03	1>2
	11000 TL üzeri	99	3.40	1.08			

Sınıf Öğretmenlerinin Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı ve alt boyutlar açısından incelendiğinde gelir durumu değişkenine göre yapılan ANOVA analizi sonucuna göre gruplar arası anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklere Katılım puanları

gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde ANOVA analizi sonuçlarına göre 3000-9000 TL arası gelire sahip grubun rekreasyon etkinliklere katılım puanları 9000-11000 TL gelire sahip gruptan istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 9. Pearson korelasyon analizi bulguları (n= 505)

Toplam Puan ve Alt Puanlar	1	2	3	4	5
1. Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı	-				
2. Fiziksel Faydalar	0.99**	-			
3. Psikolojik Faydalar	0.99**	0.98**	-		
4. Sosyal Faydalar	0.99**	0.97**	0.98**	-	
5. Rekreasyon Etkinliklere Katılım	0.70**	0.69**	0.69**	0.69**	-

Korelasyon bulguları incelendiğinde rekreasyon etkinliklere katılım ile fiziksel faydalar ($r=0.69$, $p < 0.01$), psikolojik faydalar ($r=0.69$, $p < 0.01$), sosyal faydalar ($r=0.69$, $p < 0.01$) ve rekreasyon fayda ölçeği toplam puanı ($r=0.70$, $p < 0.01$)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, Rekreasyon Fayda Ölçeği ve Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Sıklığı Ölçeği ile yapılan diğer araştırmalarla karşılaştırılarak benzer ve farklı yönler ortaya konulmuştur.

Çalışmada cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçlarına bakıldığında; Rekreasyonel Fayda Ölçeğinin aldıkları puanlardan Psikolojik Faydalar alt boyutu cinsiyete göre anlamlı şekilde değişirken diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Psikolojik Faydalar alt boyutu için kadınların puanı erkeklerden istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). Başka bir deyişle kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla psikolojik açıdan daha fazla rekreasyonel fayda sağladıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları incelendiğinde rekreasyon etkinliklere katılım puan ortalaması kadınlarda erkeklerden istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Kandemir'in 2022 yılında yaptığı çalışmada ise cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulgulara göre, katılımcıların RFÖ puanlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı olarak fark tespit edilmiştir. RFÖ cinsiyet değişkeni açısından anlamlı olarak farklılaşırken, fiziksel ve psikolojik fayda alt boyutlarında kadın katılımcıların anlamlı olarak erkek katılımcılardan farklılaştığı ve daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir (12).

Çalışmada yaş değişkenine göre anova testi sonuçlarına bakıldığında; öğretmenlerin Rekreasyon Fayda Ölçeği toplam puanı ve alt boyutlar açısından incelendiğinde yaş değişkenine göre yapılan anova analizi sonucuna göre gruplar arası anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklere Katılım puanları yaş değişkenine göre incelendiğinde anova analizi sonuçlarına göre 22-24 yaş arası grubun rekreasyon etkinliklere katılım puanları 31 yaş ve üzeri gruptan istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Yani genç öğretmenlerin rekreasyonel etkinlikleri daha fazla önemseyip katılım gösterdikleri söylenebilir. Pekgöz'ün 2019 da yaptığı çalışmada ise anova sonuçları yaş etmenine göre değerlendirildiğinde RFÖ' den aldıkları puanların istatikselsel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığını söyleyemeyiz (13).

Çalışmada medeni durumlarına göre t testi sonuçlarına bakıldığında; istatikselsel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Öğretmenlerinin medeni duruma göre t-testi incelendiğinde Rekreasyon Etkinliklere Katılım puan ortalaması evli öğretmenlerin bekarlardan istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Yani evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere kıyasla daha fazla rekreasyonel etkinliklere katılım sağladıkları söylenebilir. Pekgöz'ün 2019 da yaptığı çalışmada ise öğretmenlerinin medeni duruma göre t testi sonuçlarına bakıldığında evli veya bekar olmaları, istatikselsel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Kandemir'in 2022 yılında yaptığı çalışmada analizlerin sonucuna göre, medeni durum durumlarına göre RFÖ puanlarında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

arasında pozitif yönlü istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Başka bir deyişle rekreasyonel etkinliklere katılımın, rekreasyonel fayda algısını olumlu anlamda etkilediği görülmüştür.

Çalışmada gelir durumu değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarına bakıldığında; Öğretmenlerin Rekreasyon Fayda Ölçeği Toplam Puanı ve alt boyutlar açısından incelendiğinde gelir durumu değişkenine göre yapılan anova analizi sonucuna göre gruplar arası anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklere Katılım puanları gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde anova analizi sonuçlarına göre 3000-9000 TL arası gelire sahip grubun rekreasyon etkinliklere katılım puanları 9000-11000 TL gelire sahip gruptan istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Yani Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklere Katılım sıklığının ilginç bir şekilde gelir durumu düşük olan öğretmenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Demirbaşın 2020'de yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin aylık gelir durumuna göre rekreasyon etkinliklerine katılımlarının farklılık gösterip göstermediğini incelemek için anova testi uygulanmıştır. Bu sonuca göre ($p = 0,02$) öğretmenlerin gelir durumuna bağlı rekreasyon etkinliklerine katılımları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0,05$). Bir başka ifadeyle gelir durumu 7001-9000 TL arasında olan öğretmenler (3,57) rekreasyon etkinliklerine en çok katılım sağlarken, gelir durumu 5001-7000 TL olan öğretmenler en az katılımı göstermektedir (14). Ortaç'ın 2019'da yaptığı çalışmada ise gelir durumuna göre rekreasyonel etkinliğe katılımları karşılaştırılmıştır. Anova testi sonuçları incelendiğinde gelir durumuna göre rekreasyonel etkinliğe katılım düzeyleri farklılaşmadığı ($p > 0,05$) görülmektedir. Başka bir ifade ile farklı gelir seviyesine sahip akademisyenlerin rekreasyonel etkinliğe katılım düzeyleri birbiri ile benzerdir (15). Bu araştırma bulgularının bizim çalışma ile aynı doğrultuda sonuç verdiği söylenemez.

Çalışmada İdari göreviniz var mı? değişkenine göre yapılan t-testi testi sonuçlarına bakıldığında; Öğretmenlerinin idari görev alma değişkenine göre t- testi incelendiğinde RFÖ' nin aldıkları toplam puan ve alt boyutlar açısından istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Öğretmenlerinin idari görev alma değişkenine göre t-testi incelendiğinde rekreasyon etkinliklere katılım puan ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Pekgöz'ün 2019 da yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin görev durumuna göre sonuçlarına bakıldığında RFÖ' den aldıkları puanların istatikselsel açıdan anlamlı bir şekilde değişmediği görülmektedir. Diğer bir deyişle müdür, müdür yardımcısı ve ya öğretmenlik görevini yapmaları, istatikselsel açıdan anlamlı bulunmamıştır (16). Kocaer'in 2018 de yaptığı çalışmada test sonuçlarına göre öğretmenlerin mesleğine yönelik tutumları, serbest zaman ilgilenimleri ve rekreasyon faaliyetlerine yönelik fayda düzeyleri arasında görev unvanına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu araştırmaların bulguları ise bizim çalışmayı destekler niteliktedir (17).

Çalışmada Düzenli olarak fiziksel aktivitelere katılıyor musunuz? değişkenine göre yapılan t-testine testi sonuçlarına bakıldığında; Öğretmenlerinin düzenli aktivite

yapma durumuna göre göre t-testi incelendiğinde RFÖ' nin aldıkları puanların toplam puan ve tüm alt boyutlar açısından düzenli aktivite yapan öğretmenlerin yapmayan öğretmenlerden istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek puan aldıkları görülmüştür ($p<0.05$). Bundan dolayı da düzenli fiziksel aktivite yapan öğrencilerin rekreasyonel fayda algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmenlerinin aktivite değişkenine göre t- testi incelendiğinde Rekreasyon Etkinliklere Katılım puan ortalaması düzenli aktivite yapanlarda istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Arslan'ın 2019'da yaptığı çalışmada bireylerin düzenli fiziksel aktiviteye katılanlarla ve katılmayanların toplam puanlarının alt boyutlarla karşılaştırılmasında, arkadaş eksikliği alt boyutu dışındaki, tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$) (19).

Çalışmada Rekreasyon Fayda Ölçeği ile Rekreasyon Etkinliklere Katılım Pearson korelasyon bulguları incelendiğinde rekreasyon etkinliklere katılım ile fiziksel faydalar ($r=0.69$, $p <0.01$), psikolojik faydalar ($r=0.69$, $p <0.01$), sosyal faydalar ($r=0.69$, $p <0.01$) ve rekreasyon fayda ölçeği toplam puanı ($r=0.70$, $p <0.01$) arasında pozitif yönlü istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Rekreasyon etkinliklerine katılım düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin rekreasyon fayda düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç

Sonuç olarak; kadın öğretmenlerin rekreasyon etkinliklerine katılımının erkek öğretmenlerden daha fazla olduğu, evli öğretmenlerin rekreasyon etkinliklerine katılımının bekar öğretmenlere göre daha fazla olduğu, idari görev almanın rekreasyon etkinliklerine katılımı etkilemediği, düzenli fiziksel aktivite yapan öğretmenlerin rekreasyonel fayda algı düzeylerinin daha yüksek olduğu, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla psikolojik açıdan daha fazla rekreasyonel fayda sağladıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin rekreasyon etkinliklere katılım sıklığının ilginç bir şekilde gelir durumu düşük olan öğretmenlerde

daha yüksek olduğu, rekreasyon etkinliklerine katılım düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin rekreasyon fayda düzeylerinin de yüksek olduğu, rekreasyonel etkinliklere katılımın, rekreasyonel fayda algısını olumlu anlamda etkilediği görülmüştür.

Öneriler

Elde edilen bulgulara dayalı olarak, erkek öğretmenlerin rekreasyon etkinliklerine katılımını arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı AR-GE birimi ile çalışmanın sonuçları paylaşarak eksik bulunan alanların üzerine çalışmalar yapılabilir.

Öğretmenlerin en çok vakit geçirdiği alanlar olan okullarda, boş zamanların daha verimli geçirilebilmesi için, fiziksel koşulların (yürüyüş alanları, okuma salonları, spor alanları vb.) daha elverişli hale getirilmesi önerilmektedir.

Öğretmenlerin rekreasyon aktivitelerine katılım konusundaki bilgi, beceri ve deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşabilecekleri ve iletişim kurabilecekleri bir platform oluşturulabilir.

Bu çalışma farklı branşlara sahip öğretmen ve öğretmen adaylarına uygulanıp karşılaştırmalar yapılabilir.

Özellikle genç nesillerin rekreatif spor etkinliklerine katılmalarının teşvik edilmesi, rekreatif etkinlik alanlarının artırılması ve genç nesillerin bu etkinliklere katılımının sürekliliğinin sağlanması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Etik Metni: Bu makalede araştırma sürecinde, dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. 18.05.2022 tarihli ve 2022/10 sayılı 3 nolu karar ile Fırat Üniversitesi Etik Kurul onayı alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Bu çalışmada yazarlar arasında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranı: Bu çalışmada bütün yazarların katkı oranları eşittir.

Kaynaklar

- Sevil T. "Boş zaman ve rekreasyon: kavram ve özellikler. Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi İçinde. Ed: Serdar Kocaekşi. 2012;(2):26.
- Karaküçük S. Ekorekreasyon ve Çevre. Ankara; Gazi Kitapevi; 2016.
- Kleiber DA. Leisure Experience and Human Development: A dialectical Interpretation. Basic Books. Inc. 1999.
- Karaküçük S. Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. Ankara: Gazi Kitapevi; 2001.
- Karaman M. Rekreasyonel Amaçlı Spor Yapan Bireylerin Yaşam Tatmini ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. [Ankara]: Gazi Üniversitesi; 2015.
- Sarıbaş Ö. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarını Etkileyen Unsurlar: Antalya ve İzmir Örneği. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. [İzmir]: Katip Çelebi Üniversitesi; 2015.
- Ardahan F. Her Yönüyle Rekreasyon. Ankara: Detay Yayıncılık; 2016.
- Tezcan M. Eğitim Sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık; 1997:11.
- Karasar N. Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2009.
- Akgül BM, Ertüzün E, Karaküçük S. Leisure Benefit Scale: A Study of Validity and Reliability: Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2018;23(1):25-34.
- Güven Y, Yavuz E. Çalışanların rekreasyonel aktivitelerine katılım düzeylerinin; mutluluk ve yaşam kalitesi üzerine olan etkisi. Journal of Recreation and Tourism Research. 2018;5(2):66-78.
- Kandemir DC. Rekreatif amaçlı tenis oynayan bireylerin algıladıkları rekreasyonel fayda serbest zaman doyumunu ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. [Konya]: Selçuk Üniversitesi; 2022.
- Pekgöz R. Ortaokulda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi: Siirt ili örneği. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. [Batman]: Batman Üniversitesi; 2019.

14. Demirbaş L. Öğretmenlerin rekreasyon etkinliklerine katılım sıklıklarının, mutluluk ve yaşam kalitesine olan etkisi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. [Batman]: Batman Üniversitesi; 2020.
15. Ortaç B. Üniversite Personelinin Rekreasyon Etkinliklerine Katılmasının Mutluluk ve Yaşam Kalitesine Etkisinin İncelenme. [Yüksek Lisans Tezi]. [Batman]: Batman Üniversitesi; 2019.
16. Pekgöz R. Ortaokulda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi: Siirt ili örneği. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. [Batman]: Batman Üniversitesi; 2019.
17. Kocaer G, Yaşartürk F. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleğe Yönelik Tutum, Serbest Zaman İlgilenim ve Rekreasyon Faaliyetlerine Yönelik Fayda Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi; Bartın İli Örneği. [Yüksek Lisans tezi]. [Bartın]: Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2018.
18. Arslan M. Sınıf öğretmenlerinin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi: Batman ili örneği. [Yüksek Lisans tezi]. [Batman]: Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2019.
19. Erdemli A. Spor yapan insan. İstanbul: E Yayınları; 2008.

EXTENDED ABSTRACT

The purpose of the research is to evaluate some demographic information of classroom teachers working in Diyarbakır, their Opinions on Recreational Activities and the Frequency of Participation in Recreational Activities. The relational screening model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The sample of the research consisted of a total of 505 classroom teachers, 349 of whom were female and 156 of whom were male, working actively in the 2022-2023 academic year in Diyarbakır. Personal information form, Recreation Benefit Scale, and Recreational Activities Participation Frequency Scale were used to obtain data in the study. In order to compare the participants' opinions about recreational activities, the frequency of participation in recreational activities in terms of demographic variables, and the change of research data according to groups, independent samples t test and ANOVA analysis were used. The relationship between variables was examined with Pearson correlation analysis. In conclusion; Female teachers' participation in recreational activities is higher than male teachers, married teachers' participation in recreational activities is higher than single teachers, taking administrative duties does not affect participation in recreational activities, teachers who engage in regular physical activity have higher recreational benefit perception levels, female teachers' psychological benefits are higher than male teachers. It has been determined that they provide more recreational benefits. Interestingly, it has been observed that the frequency of teachers' participation in recreational activities is higher for teachers with low income levels, that the recreational benefit levels of teachers with high levels of participation in recreational activities are also high, and that participation in recreational activities positively affects the perception of recreational benefits.

Research Problem

The purpose of the research is to evaluate some demographic information of classroom teachers working in Diyarbakır, their Opinions on Recreational Activities and the Frequency of Participation in Recreational Activities. Of the study; It is hoped that it will contribute to more productive spending of free time and making working environments more convenient in schools, where teachers spend most of their time.

Research Group

The population of the research consisted of Classroom Teachers (6250) working in the 2022-2023 academic year in

Diyarbakır. The sample of the research was composed of classroom teachers (n=(N.t s d ,α 2.p.q)/((α 2.(N -1)+(t s d ,α 2.p .q)) working in Diyarbakır Province in the 2022-2023 academic year.)) (d=0.05, α=0.05, p=0.5)", it was determined that the number of subjects who participated in the research on a voluntary basis was 362, sufficient for high power. However, in order to strengthen the sample group, Diyarbakır Province 2022-2023 education and training was determined. In 2018, 505 active classroom teachers were reached, 349 of whom were female and 156 male.

Methods

Recreation Benefit Scale

"Recreation Benefit Scale-RFÖ" was used in the research. A validity and reliability study was conducted by Akgül, Karaçık and Ertüzün (10) in 2018 and it was adapted into Turkish. With the scale consisting of 24 items, 3 sub-dimensions were determined: "1.Physical Sub-Dimension", "2.Psychological Sub-Dimension", "3.Social Sub-Dimension". The expressions in the scale are rated on a 5-point Likert scale as "Never (1)", "Rarely (2)", "Usually (3)", "Frequently (4)" and "Always (5)". . Confirmatory factor analysis (CFA) was used to test the validity of the scale. As a result of the confirmatory factor analysis of the scale, it was seen that the scale supports a three-factor structure and is consistent with its original form. The Cronbach's alpha value of the scale is 0.83, and the internal consistency coefficients of the three subscales vary between 0.80 and 0.86.

Frequency of Participation in Recreational Activities Scale

The second part of our survey was prepared to determine how often the teachers participating in the research participated in recreational activities by examining the relevant literature. This list was used in the study of Güven and Yavuz (11) in 2018. The list includes seven activities: nature activities, volunteer activities, local environmental activities, travel activities, intellectual activities, artistic and cultural activities, and other personal activities.

Analysis of Data

In the study, firstly, missing data were examined, and forms with missing data were not evaluated. Percentage and frequency analysis was performed for descriptive

information. The reliability of the data was determined by Cronbach alpha analysis. Normal distribution of the data was made by skewness and kurtosis analysis. The change of research data according to groups was made by independent sample t test (gender, marital status, administrative duties, doing regular activities) and anova (age, income) analysis. The relationship between variables (Recreation Benefit Scale, Recreation Activities Participation scale) was examined with Pearson correlation analysis.

Result and Conclusions

In conclusion; Female teachers' participation in recreational activities is higher than male teachers, married teachers'

participation in recreational activities is higher than single teachers, taking administrative duties does not affect participation in recreational activities, teachers who engage in regular physical activity have higher recreational benefit perception levels, female teachers' psychological benefits are higher than male teachers. It has been determined that they provide more recreational benefits. Interestingly, it was determined that the frequency of teachers' participation in recreational activities was higher among teachers with lower income levels, and that the recreation benefit levels of teachers with higher levels of participation in recreational activities were also higher.